

ریاست جمهوری
معاونت علمی و فناوری

خلاصه مدیریتی گزارش تحلیلی:
بررسی و آسیب‌شناسی
آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی

اسفندماه

1390

یک نکته‌ی دیگر که اشاره‌ای هم در صحبت‌های آقایان بود، مسئله‌ی ملاک ارتقاء

اعضای هیئت‌های علمی است. این ملاک‌ها چیست؟ خوب، حالا مقاله و مجلات

آی.اس.آی و اینها، همه حرف‌های خوب و درستی است؛ لیکن اینها تنها ملاک نباشد. حالا خود این مقالات درج‌شده‌ی در مجلات آی.اس.آی هم همیشه ملاک نیست. آن چنان که اهل فن و افراد مطلع به بنده گزارش می‌دهند، اینها سطوح مختلفی دارد و آن چنان نیست که صرف این معنا یک ملاک دائمی به حساب بیاید؛ لیکن ملاک‌های دیگری هم وجود دارد؛ مثلاً فرض کنید پرورش دانشجو.

استادی که در دانشجوپروری و شاگردپروری و به ثمر رساندن شاگرد، از خودش یک کار درخشانی نشان می‌دهد، یا نظر نوی در مسائل علمی و دانشگاهی ابراز می‌کند؛ ملاک ارتقاء است. این ملاک‌های گوناگون را می‌شود تدوین کرد و ملاک ارتقاء اعضای هیئت‌های علمی قرار داد.

«بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش

عالی و مراکز تحقیقاتی مورخ 85/5/23»

خلاصه مدیریتی گزارش تحلیلی:

بررسی و آسیب‌شناسی آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی

بدون شک یکی از مهمترین بخش‌های نظام علم و فناوری در هر کشوری، دانشگاه‌های آن کشور می‌باشد و طبعاً کارآمدی ساختار دانشگاه‌ها، ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با تحقق اهداف نظام علم و فناوری هر کشوری دارد.

در دانشگاه نیز جهت دهی فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه بر اساس روندی است که توسط اساتید دانشگاه دنبال می‌شود به نحوی که دانشجویان دانشگاه‌ها، عمدتاً بر روی موضوع پژوهش انجام خواهند داد که مدنظر اساتید دانشگاه می‌باشد. این مساله سبب شده است تا سیاستگذاران علم و فناوری به دنبال این باشند که به نحوی فعالیت اساتید دانشگاه‌های کشور را جهت دهی کرده و این فعالیت‌ها را در راستای اهداف نظام علم و فناوری کشور قرار دهند. آیین‌نامه‌های ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی یکی از مهمترین ابزارهای تحقق چنین هدفی است چراکه بسیاری از شئون اساتید دانشگاه اعم از اعتبار علمی - پژوهشی استاد و امکانات مالی و پژوهشی تخصیص یافته به وی به نوعی با رتبه علمی وی در دانشگاه گره خورده است.

در این گزارش تحلیلی ابتدا مروری بر برخی آسیب‌ها و ایرادهای کلی این آیین‌نامه انجام شده است. سپس برخی از آسیب‌های ویرایش‌های اخیر این آیین‌نامه با نگاهی مقایسه‌ای بررسی شده است. در فصل آخر نیز مبنی بر آسیب‌های احصا شده، پیشنهاداتی برای اصلاح این آیین‌نامه آورده شده است.

برخی از آسیب‌ها و اشکالاتی که در این آیین‌نامه وجود دارد از این قرارند:

این آیین نامه برای رشته های مختلف علوم انسانی، علوم فنی و مهندسی و... یکسان است و همه اعضای هیأت علمی این رشته ها با شاخص های یکسانی سنجیده شده و ارتقاء می یابند. حال آنکه اقتضائات آنها با یکدیگر بسیار متفاوت است. مثلاً ثبت اختراع برای رشته های علوم انسانی چندان معنی دار نیست اما ثبت و ارائه نظریات جدید بسیار معنی دار است.

در عین حال میزان اهمیتی که این آیین نامه به فعالیت ها و دستاوردهای اعضای هیئت علمی داده است محل تأمل است. مثلاً ارائه یک نظریه جهانی صرفاً به اندازه دو مقاله ISI امتیاز دریافت می کند.

به عنوان نمونه ای دیگر ارزش طرح کلان ملی در حد دو مقاله ISI و طرح کلان استانی در حد یک مقاله ISI در نظر گرفته شده است. ارزش تولید دانش فنی نیز کمتر از سه مقاله ISI می باشد. همچنین امتیاز تالیف و ترجمه کتاب آموزشی نصف یک مقاله ISI است. به همین ترتیب می توان به موارد دیگری نیز اشاره کرد. بر این اساس بسیاری از اعضای هیئت علمی ترجیح خواهند داد فعالیت ها و خدمات متعددی که از سوی یک عضو هیئت علمی قبال انجام است را به نفع انتشار مقالات ISI کمرنگ کنند. بدیهی است یه دلیل ارزش پایین ارتباط با صنعت در این آیین نامه در مقابل انتشار مقاله که فعالیت بسیار آسان تری نیز هست، بسیاری از اساتید تمایل کمتری به ارتباط با صنعت که دشواری های متعددی نیز در پی دارد پیدا می کنند.

اما ناظر به ایارادها و چالش های موجود در این آیین نامه، پیشنهادات متعددی ارائه شده است. برخی از پیشنهاداتی که در این گزارش آورده شده، در ادامه به صورت مختصر شرح داده می شود:

تعریف سقف امتیاز برای مسئولیت اجرایی

بر اساس آیین نامه موجود مسئولیت های متعدد دولتی تعریف شده اند که در صورتی که اعضای هیأت علمی عهده دار یکی از این مسئولیت ها شوند، امتیازات لازم برای ارتقاء مرتبه را کسب می کنند و برای ارتقا مرتبه، تقریباً بی نیاز از انجام پژوهش های دانشگاهی و ارائه خدمات علمی به جامعه می شوند. از آنجا که روح این بخش از آیین نامه با اهداف نظام آموزش عالی همخوانی ندارد بهتر است برای اینگونه امتیازات سقف مناسبی تعریف شود.

توجه به کیفیت مجلات در ارائه امتیاز مقاله

هم‌اکنون و بر اساس آیین‌نامه موجود، انتشار مقاله در مجلات با کیفیت‌های متفاوت، نتیجه یکسانی دارد. طبیعتاً برخی اساتید تمایل خواهند داشت مقاله خود را در مجلات با کیفیت پایین‌تر که انتشار مقاله در آن آسان‌تر است منتشر کنند. لذا به عنوان مکانیزمی برای حل این مسئله پیشنهاد می‌شود امتیاز مقالات بر اساس IF بالاترین ژورنال نرمایزه شود. این نرمالیزاسیون می‌تواند خطی نیز نباشد. به دیگر سخن ارائه مقاله در برخی از ژورنالهای معتبر جهانی به حدی دشوار و ارزشمند است که ممکن است معادل ارائه مثلاً 5 مقاله در ژورنالهای معمول باشد. وزارت علوم می‌تواند لیستی از ژورنالهای هر رشته همراه IF آنها تهیه کند و امتیاز ارائه مقاله در هر دسته از ژورنالها را متناسب با IF آنها به صورت دقیق مشخص کند. این مساله سبب خواهد شد تا اساتید دانشگاه به سمت ارائه مقالات با کیفیت‌تر سوق پیدا کنند. البته می‌بایستی توجه داشت که این مکانیزم به انتشار مقاله برای مقاله و پژوهش برای پژوهش دامن نزند و باید در کنار سایر مکانیزم‌ها برای حل چالش‌های کاربردی کشور تعریف شود.

لزوم اختصاص امتیاز بیشتر به ثبت، فروش و تجاری‌سازی اختراعات داخلی و خارجی

در بسیاری از موارد کارامدی ثبت اختراعات بیشتر از مقالات ISI و یا علمی - پژوهشی است چرا که با توجه به اینکه جدید بودن و نوآوری و کاربری صنعتی یکی از شرایط ثبت اختراع به شمار می‌رود، احتمال بکارگیری اختراعات در بخش‌های صنعتی و کاربردی کشور به مراتب بیش از بکارگیری نتایج مقالات است. لذا پیشنهاد می‌گردد تاکید آیین‌نامه ارتقای اساتید بیش از انتشار مقالات بر ثبت و بکارگیری اختراعات قرار بگیرد. در عین حال اختراعاتی که با نظام امتحانی در کشورهای دیگر ثبت می‌شوند و به خصوص اختراعاتی که میزان ارجاعات گسترده‌تری نسبت به آنها وجود دارد باید حائز امتیاز بیشتری باشند.

در این فصل به پیشنهادات دیگری نیز اشاره شده که در متن کامل گزارش به صورت تفصیلی آمده است.

فهرست کامل مطالب

13	1-1- مقدمه.....
13	1-1-1- اهمیت آیین نامه ارتقای اساتید.....
15	1-1-2- اثر برخی تغییرات در آیین نامه ارتقای اساتید.....
16	1-2- ساز و کار تدوین آیین نامه.....
17	فصل ۲ بررسی مساله از منظری کلان
18	1-2- ساختار آیین نامه ارتقای اساتید دانشگاهها.....
20	2-2- برخی ایرادات فرامتنی آیین نامه ارتقای اساتید.....
20	1-2-2- فقدان ساختار سنجش کارآمدی آیین نامه ارتقای اساتید کشور.....
21	2-2-2- ضرورت تدوین نظام جامع ارزیابی علم و فناوری کشور.....
21	2-3- برخی ایرادات کلان آیین نامه ارتقای اساتید.....
22	1-3-2- پارادایم نامناسب حاکم بر آیین نامه.....
23	2-3-2- گره خوردن همه شئون استاد به آیین نامه ارتقای اساتید.....
24	2-4- برخی نتایج غیر مثبت اجرای آیین نامه ارتقای اساتید.....
24	1-4-2- معطل ماندن برخی از بندهای آیین نامه ارتقای اساتید.....
25	2-4-2- ضعف در تجاری سازی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه.....
25	2-4-3- سطح پایین کیفی ارائه دروس در دانشگاههای کشور.....
29	2-4-4- عدم تناسب همیشگی رتبه علمی استاد با سطح سواد علمی وی.....
30	2-4-5- ارتقای طبیعی و خودبخودی اساتید بعد از گذر یک زمان مشخص.....
33	2-4-6- سیستم معیوب ارتقای اساتید محرک ایجاد سیستمهای معیوب دیگر.....
34	2-4-7- آیین نامه ارتقای اساتید جزو مهمترین موانع عدم تحقق ارتباط بخش صنعت با دانشگاه.....
35	2-4-8- مشکلات حوزه علوم انسانی.....
37	فصل ۳ ایرادات آیین نامه های جدید ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی
38	1-3- مقدمه.....
38	2-3- ایرادات آیین نامه جدید ارتقای اساتید کشور مصوب 1389/10/14.....
39	1-2-3- ایرادات ساختاری.....
39	1-1-2-3- کمبود بندهای حداقل امتیاز.....
40	2-1-2-3- ضعف بندهای حداکثر امتیاز.....

- 43-3-1-2-3- عدم تناسب امتیازات بندها با یکدیگر.....
- 51-4-1-2-3- نگان یکسان به همه رشته ها.....
- 53-5-1-2-3- نگاه یکسان به همه دانشگاههای کشور.....
- 53-6-1-2-3- نگاه یکسان به همه مناطق جغرافیایی.....
- 54-7-1-2-3- جبران امتیازات از یک بخش برای بخش های دیگر.....
- 55-8-1-2-3- نبود ساختاری برای تنزل علمی اساتید.....
- 56-9-1-2-3- فقدان ساختار پویا در آیین نامه ارتقای اساتید.....
- 58-10-1-2-3- ضعف نگاه به توانمندی های فردی اساتید.....
- 60-2-2-3- ایرادات محتوایی.....
- 60-1-2-2-3- بخش آموزشی.....
- 70-2-2-2-3- پژوهشی.....
- 70-1-2-2-2-3- مقاله.....
- 81-2-2-2-2-3- کتاب.....
- 87-3-2-2-2-3- پایان نامه.....
- 89-4-2-2-2-3- اخلاق استاد.....
- 90-5-2-2-2-3- طرحهای کلان ملی و منطقه ای.....
- 93-6-2-2-2-3- بحث گزنت.....
- 95-7-2-2-2-3- اختراعات.....
- 97-3-2-2-3- بخش علمی-اجرایی.....
- 103-4-2-2-3- بخش فرهنگی.....
- 109- فصل ۴: پیشنهادها و جمع بندی.....
- 110-1-4- مقدمه.....
- 110-2-4- پیشنهادها.....
- 110-1-2-4- اصلاح سیستم تامین مالی دانشگاه.....
- 114-2-2-4- ایجاد رقابت درون رشته ای.....
- 115-3-4- جداسازی بحث پایه حقوق از رتبه دانشگاهی اساتید.....
- 116-1-3-4- جداسازی اساتید مسئول از سایر اساتید.....
- 116-2-3-4- سقف امتیاز برای مسئولیت اجرایی.....
- 117-3-3-4- کسب پایه حقوق از سایر بخش های آیین نامه ارتقاء.....
- 118-4-4- تفکیک بخش های چهارگانه آیین نامه ارتقاء به بخش های جزئی تر.....

- 4-5- ساختار پیشنهادی ترکیبی تدوین کنندگان آیین نامه های آتی ارتقای اساتید کشور..... 118
- 4-5-1- تفکیک آیین نامه ارتقا در سه رشته فنی، علوم پایه و انسانی..... 119
- 4-5-2- استفاده از مراکز تخصصی در تدوین آیین نامه 119
- 4-6- بخش مقاله 120
- 4-6-1- سقف امتیاز مقاله..... 120
- 4-6-2- نرمالیزه شدن بر اساس IF..... 120
- 4-6-3- ارزش دهی دهی به مقالات کنفرانسی معتبر در حد ژورنال..... 121
- 4-6-4- اجبار قرار دادن نام استاد به عنوان نفر دوم..... 121
- 4-6-5- حذف قانون اجبار دانشجوی دکتری به ارائه دو مقاله..... 122
- 4-6-6- بخش فرهنگی..... 122
- 4-7- بخش کتاب..... 123
- 4-7-1- تهیه لیست کتب معتبر 123
- 4-7-1- تدوین نظام ارزیابی کتب در کشور..... 123
- 4-7-2- اجباری شدن تالیف و ترجمه کتاب برای اساتید 124
- 4-7-3- ترجمه مناسب یک کتاب خوب معادل یک مقاله ISI..... 125
- 4-7-4- سیاست مجزای کتاب برای اساتید با رتبه های علمی مختلف 125
- 4-7-1- سیاست مجزای کتاب برای رشته های مختلف..... 125
- 4-8- اختراعات..... 126
- 4-9- ارزیابی آموزشی استاد 127
- 4-9-1- یکپارچه شدن سامانه نظر سنجی از اساتید..... 127
- 4-9-2- اصلاحات سوالات ارزیابی کننده اساتید..... 128
- 4-9-3- تغییر نمره حداقلی نظر سنجی 128
- 4-9-4- سوالات تخصصی و برخورد تخصصی 128
- 4-9-5- نقش وتوئی نظر سنجی از دانشجویان در ارتقای پژوهشی استاد..... 129
- 4-10- ارتقا به مرتبه استادی کامل 129
- 4-10-1- مقالات تک اسمه استاد..... 130
- 4-10-2- ارائه حداقل یک مقاله ISI در بهترین ژورنال هر حوزه 131
- 4-10-3- وب سایت فعال استاد در دانشگاه..... 131
- 4-10-4- ارائه یک رساله در حد سه تز دکتری برای ارتقا..... 131
- 4-10-5- ترجمه یک فصل از یک انتشارات معتبر جهانی..... 132

- 133..... 4-10-6- ثبت یک اختراع با ارجاع مناسب در کشور آمریکا
- 133..... 4-10-7- اساتید کامل پر تلاش
- 134..... 4-11-11- اضافه شدن چند بند جدید
- 134..... 4-11-1- آشنایی با زبان خارجی دوم و سوم
- 134..... 4-11-2- تمایز بین پایان نامه و کارآموزی
- 134..... 4-11-3- داوری مقالات و عضویت در هیات تحریریه نشریات
- 134..... 4-12- تفاوت موسسات پژوهشی و آموزشی
- 135..... 4-13- جمع بندی
- 137..... مراجع
- 138..... پیوست 1: جداول

شناسنامه پژوهش

عنوان	بررسی و آسیب‌شناسی آئین نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی
کارفرما	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
ناظر	دفتر سیاستگذاری علم و فناوری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
مجری	شبکه تحلیل‌گران تکنولوژی ایران (ایتان)- گروه سیاستگذاری علم و تکنولوژی وابسته به مرکز پژوهش‌های صنعت الکترونیک کشور
زمان	شهریور تا اسفند 1390